

Tüýkesmeler

Category: Hekaýalar, Kitapcy, Satiriki hekaýalar, Sözler
написано kitapcy | 22 января, 2025

Tüýkesmeler TÜÝKESMELER

(felýeton ýerine)

Gadymy Şagadamýň orruk ortasynda iki sany kümsük pete-pet gabatlaşdylar. Olaryň ikisem ýigrimi başiň dälijesi bolsalar-
da, pişesiz entäp ýören bikärlerdi. Mars Sadykow köne ülpeti
Nedir Merdanowa duşandygyna begenip, gyzyl tapan ýaly, ýyrş-
ýyrş etdi. Olar tırkeşip, deñiz kenaryndaky meýhanalaryň
birine bardylar. Tore geçip, jaýlaşdylar. Çişlik, çekdirmendir
bökdürme öňlerine gelensoň, kümsükleriň söhbeti alşyp gitdi.

- Hawwa, Mars halypa, bi günler nä kär edýäň?
- Şo-ol öňki kärdir. Özüň haýsy pişä ulaşyp ýörsüň?
- Meňem köneje kärim. On barmagym sag bolsa hor-homsy boljak
gümanyň ýok.
- Tüweleme, ikimizem öz söýgülü kärimize wepal-ow! Gel, şonuň
saglygyna götereli!
- Baş üstüne!

Bulgurlar yzly-yzyna jyňňyrdady. Kelleler gyzdy. Olar soňabaka
nirede oturandyklarynam unutdylar. Ker bilen gepleşýän ýaly
gygyryşyp, pynhan syrlaryny ile ýaýyp ugradylar. Nedir Merdan
ogly agzyny köpürjikledip men-menlik satýardy.

- Näçe ýataklary garaldyp, ençe keteklerde ýumurtga
togalabermeli etsemem, ýeke gezek ele düşen däldirin!
- Ökdeläpsiň-ow! Gol beren ussadyň barmy?
- Eýsem näme.
- Oňa kim diýerler?
- Şagal Şagal ogly diýerler.

Sadygyň dogmasy Mars gülüp-gülüp kese ýkyldy.

- Be, sen-ä degişgen bolup gidipsiň. Heý-de gezip ýören
şagaldanam halypa bolarmy?
- Gulak as! Şagallar ogurlyga haçan gidýärler? Yelli-ýagmyrly
gijeler. Ya-da ukynyň iň şirin wagty, daň ýyldyzy gözünü

görkezmäňkä. Menem şol görelä eýerýän.

– Düşnükli.

– Balbulagyň ýokarragynda ýasaýan bendeleriň biri bir goýuny iki ýyla golaý bakyp-bejerdi. Bakysy ýetirlen baggoýun semräp, sygyr ýaly boldy.

– «Ekin ekeniňki, mal bakanyňky» diýipdirler. Ol goýnuň saňa näme dahly bar?

– «Sakawayň soňuna seretsen-e!» Şagal halypamyň awa çykýan mahaly, gjäniň tüm garaňkylygynda ýaňky baggoýuny gaplaň aparana dönderdim. Muny ynsan-a däl, hatda itlerem duýmady. Ele düşen oljany wešeň-wešeň pula öwräge-de, ine, saňa hezzet-hormat edip otyryny.

– Garaňky gjide bükdekläp ketege-ýataga girip ýörmegi öñýeten ogry oňarar. Başarsaň, meňki ýaly gündiziň günortany depseň yranmaz öýleri urup, gülberini göçürip gaýdýarlar.

– Heý, gündizem öý urup bolarmy?

– Başarsaň, başarıyp bolmajak iş ýokdur. Menem saňa soňky başdan geçirmelerimiň birini gür bereýin. Ýelken ýaly gulagyň bări çowür.

– Gulagym sende, aýdyber.

– Jübime pul düşjegini öňünden duýyaryn.

– Nädip?

– Elimiň aýasy gijeýär. Ol gezegem şeýle boldy. Gelmişekleriň kisesini bilbiliň ketegine öwüreýin diýip aeroporta bardym. Elim uran kisämden boş çykmasa-da, aýamyň gjilewügi aýrylmady. Gaýtam güýjäp, ýüregme düşüp ugrady. Diýmek, maňa has gabarak olja garaşýar. Daş çykdym. Ho-ol, aňyrda seleňläp oturan gatbar-gatbar ýasaýış jaýlaryna tarap ümzük atdym. Ikinji gatdaky äpişgäniň ýokarky gözü açık eken. Şol otagyň gapy tarapyndan baryp, işigi şunça kaksam-da, ses beren ynsan bolmady. İçerde janly-jandar bara meňzeş däl. Onnoň şol jaýyň yzyna dolandym.

Gapdalda başlanyp, taşlanan gurluşyk bardy. İşçileriň taşlap giden köne-sanasyna girip, julumy çalşyrdym. İki sany hekli bedräni, tam agardylýan gurallary, dört-bäs gulaçlyk merdiwany ýasaýış jaýyna tarap süýredim. Hawa, ýeke kişi menden erbetlik güman etmedi. Gaýtam: «Berekella, biziň jaýymyzam remont

edeweriň!» diýýärler. Menem: «Garaşyberiň, size-de nobat ýeter» diýýarin.

– Wah, seň «remont» eden içeriňde soňra tupan turýanlygyndan habarlary ýok-da olaryň.

– Yzyny diňlesene! Merdiwany söýäp, ýokary dyrmaşdym. Öñünden peýläp goýan äpişgämiň töweregine uly yhlas bilen hek çaldym. Onsoň aýnadan içeri jykladym.

– Heke bulaşanyňa degýärmi?

– Olar ýaly olja seň düýşüňe-de giren däldir. Edil, patysalaryň hazynasy ýaly eken. Äpişgäniň açık gözünden elimi sokup, ildirgijini ýazdyraga-da, öýüň törüne geçdim. Ýalpyldawuk aýakgaplary, göwher gap-gaçlary, sütükli gursakçalary, heniz adam ysy çykmadyk penjekdir balaklary, täzeje çaga egin-eşiklerine deňiç orta üýşürdim.

– O zatlary nädip alyp gitjek?

– Hekdir sementden boşan köne hatalary özüm bilen alyp barypdym. Gülberleri şolara gapgardym. Ýigrimi gramlyj altın zynjyrlary, enaýyja sagatlary penjegimiň jübüsine dykdym.

– Pul ýok ekenmi o taýda?

– Kän eken. Olary goltuk jübime saldym.

– Başga jübiňe salanda bolmaýamy?

– Sen-ä pekge ekeniň-aý. Pul ýüregi ýyladyp duraa adam pahyr gaýratly bolýar-a. Düşdüňmi?!

– Adamlaň aýak üstünde gezip ýören wagty sen güpbasdy edilmekden gorkmadyňmy?

– Kimden gorkaýyn? Şol gazykdan ýöretme sadaja goňsujuylardanmy? İçi deljr harytlardan doly, daşy caňjaryp duran köneje hatalary gurluşygyň aňyrsyndaky hendege tarap hyklap-çoklap alyp barýarkam goňşularylň käbiri maňa dözmezlichen etdiler. Ussa akyr-ukurlary azyrak göter. Ýogsam agram salyp, biliňi gypjyndyrarsyň. Isleseň göterişmäge kömek edeli!» diýdiler.

– Birküç sany haltany olaryň arkasyna goýmaly ekeniň.

– «Gerekli daşyň agramy ýok» diýipdirler. Agyram bolsa o zatlary çekmäge bir özüm hotde geldim. Soňam bir kireýkeşin ýük maşyny bilen öýüm getirdim.

– Biriniň öýüni göçürip gelendigiň aýalyň geňlemedimi?

– «Aýalda akyl bolmaz, eşekde sekil» diýip, ötenlerimiz rast aýdyrlar. Men oňa: «Bir dostum gyssagly göçüp gitmeli boldy. Oňa pul gerek. Ähli öý goşlaryny satyp bermegi menden towakga etdi» diýip, çyna berimsiz jypdyrdym welin, ol görgülijik bi bol-telkiliğin änigine-şänigine ýetjegem bolmady. Gaýtam, kömekleşdi. Harytlary mazamlap, bahasyny ýetirip ýelmemäge başlady:

- Onça zada hyrydary nädip tapdyň?
- Men seň ýaly il ýatyp, it uklansoň ogurlyk edip, pynhan söwda edemok. Meňki hemiše aç-açanlyk. Şäheriň köp mähelleli ýerlerinde açık söwda guraýan welin, satuwa çykaran harydym duw-dagyn bolaýýar. «Jennet» dükanynyň işiginde söwdam şeýlebir gyzdy welin, hatda dükançy gelinler öz söwdalaryny taşlap, meň daşyma egele bolaýdylar. Olar ömründe nobata durup görmedik gelinler-dä. Agzymdan çykaran nyrhymy elime tutduraga-da, haltamdaky zatlary ham paýlaşan ýaly edäýdiler.
- Onsoň, «remont» eden öyüñden gazanan «girdejiň» näcerák dagy boldy?
- Manat hasaby bilen 50.000-den geçendigine özüm diri şayat. Hemmesini satyp ýetişemok, artan-süýsen haryt ýene bar öýde.
- Yör, onda size gitdik. Belki menem tuyumi täzelärin. Şu artyp galan şylhalardanizar bolupdyryn.
- Ýogsa-da, meň artbu jagym gijäp ugrady. Bi nämäniň alamatyka?
- Meňkem şeýle. Biz tizara uzak ýola rowana bolarys.
- Diýmek, biz başga şäherlere syáhata gideris, şo taýlardaky kärdeşlerimize penr berip, olaryň rygallaryny agyzlaryndan kakup gaýdarys.

Yranyşyp barýan iki sany lül-gammar «Söýenişen ýykylmaz» edip, özlerini zordan Marsyň öýüne atdylar. Öý eýesi öz harydyna gymmadrak nyrh kesip, Nediri aldap-ogsap soýmaga synanyşýar. Olam serhoş bolsa-da öz hasabyna jür.

Birdenkä-de serhoşlaryň gepleri azaşdy. Ýaka tutuşyp, gyzyl ýumruga girdiler. Araçy bolmansoň it bolup çeýneşip, şagal bolup uwlaşdylar. Soňra söweş daşarda dowam etdi. Olar biribirini gaýgyrman ýenjýärdiler.

Kimdir biri milisiýa jaň edensoň, «kärdeşleri» idenekleşip, alyp gitdiler. Gargynçdyr sögüncüler milisiýanyň jaýynda-da

dowam etdi. Mars sesine bat berýär.

– Sen ownukçyl kümsük. Biziň adymyza ysnat getirip, jüýjetowuk, owlak-guzy ogurlaýaň.

– Sen bolsa öý ýaryp, galyň bendäň içini juwladýaň.

Gahar-gazaba münen pyýadalar ähli aýyplaryny biri-biriniň ýüzüne bazyrdadyp basdylar. Milisiýa işgärlerine-de geregi şol. Olaryň gep-gürrüňleriniň gylyny gyşartman ýazga geçirdiler. Soňam olary huşa getirijä ýeke günlük «myhmançylyga» iberdiler.

Ertesi özlerine gelen tüýkesmeler düýnki aýdan sözlerinden kes-kelläm boýun towladylar. Nedir özünü dälilige salyp, düblän boldy. Möjek alana dönen goýnuň derisi Nediriň öýünden çykansoň, ol gaçybatalgasyny aldyrdy.

– Muňa goýnuň özi günükär. Howlyma girip, bag-bakjalarymy wes-weýranlapdyr. Menem şoň öwezine, onuň başyny kesip, derisini serdim.

Marsyň tünegi barlananda bolsa onuň heniz ýoguna ýanyp yetişmedik 4.250 manatlyk ogurlyk zatlary tapyldy. Ol indi jezadan sypmajagyna göz ýetirdi. Yöne ony ýeňilleşdirmek üçin sapalak atmaga başlady.

– Şol öýüň eýesiniň maňa kän pul bergisi bar. Wagtynda üzlüşmän, meni it aldan ýaly edip ýör. Onsoň menem şeýdip özümjik hasaplaşaýdym.

«Dertdeşleriň» ikisem eli bilen edenini egni bilen çekmeli boldy. Nediriň lükgeligi bilen bokurdagyndan öturen ýumry goýnunuň bahasyny garry kakasy pensiyasyndan tölemäge razylaşdy. Marsyň ýele sowran elli müñuniň gowzuny doluşmaga döwtalap dogan-garyndaş welin tapylmady. Karzyny üzmek üçin sud oña üç ýarym ýyl möhlet berdi. Ol hazır çitenekli simiň aňyrsynda daşy saklawly işläp, gazanç edýär.

Ogry-jümrüleriň artbjagy gjese eýelerini, gör, nirelerden çykarýan eken!

Oraz GUWANJALYÝEW. Satiriki hekaýalar